

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sen. zn. 29 NSČR 134/2022, ECLI:CZ:NS:2023:29.NSCR.134.2022.1

Číslo: 23/2024

Právní věta:

Je-li součástí výrokové části usnesení, jímž insolvenční soud uděluje insolvenčnímu správci souhlas s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli, také stanovení lhůty, ve které má insolvenční správce vydat zajištěnému věřiteli stanovený (odsouhlasený) výtěžek zpeněžení zajištění, má příslušná část výroku povahu pokynu uděleného insolvenčním soudem insolvenčnímu správci při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona). Stejnou povahu má usnesení, jímž insolvenční soud takový pokyn změnil nebo zrušil [včetně usnesení, jímž insolvenční soud udělil insolvenčnímu správci pokyn, aby odsouhlasenou částku „prozatím“ (bez jeho dalšího pokynu) nevydával]. Takový pokyn nic nemění na tom, že pravomocné usnesení, jímž insolvenční soud souhlasil s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, založilo právo zajištěného věřitele, aby mu onen výtěžek zpeněžení předmětu zajištění byl vyplacen nejpozději před rozvrhem (srov. § 305 odst. 1 insolvenčního zákona).

I tam, kde pohledávka věřitele byla v insolvenčním řízení zjištěna podle § 201 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona (jelikož ji při přezkumném jednání nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů), jakož i tam, kde (zajištěnému) věřiteli insolvenční soud následně (již) odsouhlasil plnění na takto zjištěnou pohledávku pravomocným usnesením vydaným podle § 298 insolvenčního zákona, nelze vyloučit, že věřiteli bude výjimečně odepřeno plnění na jeho pohledávku, jestliže v insolvenčním řízení po zjištění pohledávky a po odsouhlasení plnění na takto zjištěnou pohledávku pravomocným usnesením vydaným podle § 298 insolvenčního zákona nově nastaly nebo nově vyšly najevo takové skutečnosti, pro které by plnění na pohledávku mohlo založit kolizi se základními zásadami insolvenčního řízení (§ 5 insolvenčního zákona), potažmo s dalšími procesními zásadami (srov. i § 2 o. s. ř.), a došlo by jím k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.02.2023

Spisová značka: 29 NSČR 134/2022

Číslo rozhodnutí: 23

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dohlédací činnost soudu, Insolvenční řízení (zásady), Zneužívání výkonu práv a povinností, Zpeněžování

Předpisy: § 10 IZ

§ 11 IZ
§ 186 IZ
§ 2 o. s. ř.
§ 201 odst. 1 písm. a) IZ
§ 298 IZ
§ 5 IZ
§ 7 IZ
§ 91 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání insolvenční správkyne dlužníka změnil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 11. 2021, v prvním výroku tak, že i v tomto rozsahu se odvolání odmítá.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 4. 5. 2021 Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“), uložil Mgr. I. R., insolvenční správkyň dlužníka D. S., a. s., aby:

[1] sepsala do majetkové podstaty „částku 2.591.581,52 Kč“, u níž „byl vysloven souhlas s vydáním“ zajištěnému věřiteli F. a. s. (dále jen „věřitel F“), a aby tuto částku nevydávala věřiteli F bez výslovného pokynu insolvenčního soudu;

[2] zvážila podání žaloby na zaplacení částky 16.174.020,35 Kč proti věřiteli F „z důvodu, že mu tato částka byla vyplacena“ na základě usnesení insolvenčního soudu ze dne 24. 1. 2019, ačkoliv na ni neměl nárok.

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Usnesením ze dne 12. 3. 2021, které již nabylo právní moci, souhlasil s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění ve výši 2.591.581,52 Kč (zajištěnému) věřiteli F.

[2] Následně věřitel D. L. ČR, spol. s r. o., předložil insolvenční správkyňi rozsudek Okresního soudu v Břeclavi (dále jen „okresní soud“) ze dne 20. 9. 2019, č. j. 2 T 63/2018-3464, který nabyl právní moci dne 13. 12. 2019, o čemž insolvenční správkyň vyrozuměla insolvenční soud podáním datovaným 12. 4. 2021.

[3] Podle onoho rozsudku (výroku i odůvodnění) byla půjčka, k jejímuž zajištění zřídil dlužník zástavní právo ve prospěch věřitele F, fiktivní a smlouva o zřízení zástavního práva sloužila pouze k získání neoprávněných výhod pro věřitele F (na úkor jiných věřitelů dlužníka).

[4] Insolvenční soud (proto) usnesením ze dne 3. 5. 2021 odvolal věřitele F z funkce člena věřitelského výboru.

[5] Věřiteli F bylo na jeho pohledávku již vyplaceno 16.174.020,35 Kč a na základě usnesení ze dne 12. 3. 2021 má obdržet dalších 2.591.581,52 Kč.

3. Na výše uvedeném základě dospěl insolvenční soud k závěru, že popsané okolnosti vyžadují mimořádný přístup. Proto s odkazem na ustanovení § 5 písm. a/ a § 7 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), na ustanovení § 2 zákona č. 99/1963 Sb.,

občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), a na ustanovení § 6 odst. 2 věty první zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), dovodil, že vydání výtěžku zpeněžení, byť o něm bylo pravomocně rozhodnuto, by odporovalo zásadám insolvenčního řízení (věřitel F účastí v řízení zneužíval svá práva).

4. Věřiteli F výtěžek zpeněžení ve výši 2.591.581,52 Kč nenáleží a je na místě, aby mu jej insolvenční správkyňe nevydávala (a sepsala jej do majetkové podstaty, s tím, že věřitel bude moci uplatnit právo k výtěžku žalobou na vyloučení věci z majetkové podstaty).

5. Věřiteli F neměla být vydána ani již vyplacená částka 16.174.020,35 Kč, takže je na insolvenční správkyňi, aby zvážila, zda potud nejde o bezdůvodné obohacení a zda by tato částka neměla být vymáhána zpět do majetkové podstaty.

6. Usnesení insolvenčního soudu obsahovalo poučení, že odvolání proti němu není přípustné (vzhledem k § 91 insolvenčního zákona).

7. O odvolání věřitele F proti usnesení insolvenčního soudu ze dne 4. 5. 2021 rozhodl Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 30. 11. 2021 tak, že:

[1] Změnil usnesení insolvenčního soudu v části týkající se pokynu k soupisu částky 2.591.581,52 Kč do majetkové podstaty a k nevydání této částky věřiteli F tak, že tato povinnost se insolvenční správkyňi neukládá (první výrok).

[2] Odmítl odvolání v rozsahu, v němž směřovalo proti výroku o zvážení možnosti podat žalobu (druhý výrok).

8. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 7, § 10, § 11 a § 91 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

9. Insolvenční soud má v insolvenčním řízení důležité postavení jako procesní subjekt s řídicí pravomocí. V insolvenčním řízení jednak zajišťuje rozhodovací činnost, jednak provádí dohled nad ostatními procesními subjekty. V rámci dohlédací činnosti vymezuje insolvenční zákon i pravomoc insolvenčního soudu vůči insolvenčnímu správci; srov. náleží Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2012, sp. zn. [IV. ÚS 2372/11](#), uveřejněný pod číslem 146/2012 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu [který je (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu].

10. Dohlédací činnost insolvenčního soudu je obecně upravena v § 11 insolvenčního zákona, přičemž proti rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným v rámci dohlédací činnosti není odvolání přípustné (§ 91 insolvenčního zákona).

11. Promítnuto do poměrů projednávané věci, v části vymezené prvním výrokiem usnesení odvolacího soudu nemá usnesení insolvenčního soudu zákonnou oporu v insolvenčním řízení. Jde o překročení meze dohlédací činnosti insolvenčního soudu, neboť tímto rozhodnutím insolvenční soud zcela negoval své dřívější (již pravomocné) usnesení, jímž souhlasil s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění věřiteli F (k uspokojení jeho zjištěné zajištěné pohledávky). Přitom při vydání souhlasu s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli, jehož pohledávka byla řádně zjištěna, je insolvenční soud vázán výsledkem přezkumného jednání; srov. např. „rozhodnutí“ (správně usnesení) Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, sen. zn. [29 NSČR 55/2018](#) [usnesení je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu].

12. Odvolací soud proto uzavírá, že věřitel F je oprávněn podat proti takovému rozhodnutí

insolvenčního soudu odvolání. Jinými slovy, v tomto rozsahu se usnesení insolvenčního soudu vymyká zákonné úpravě; jde o zjevný exces, kterým insolvenční soud zjevně překročil kompetence, které mu přiznává insolvenční zákon, což ve svém důsledku představuje porušení práva účastníka řízení na soudní ochranu a spravedlivý proces (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2003, sp. zn. [IV. ÚS 599/02](#), uveřejněný pod číslem 122/2003 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Proto je nutno přiznat věřiteli F právo odvolání, neboť usnesením insolvenčního soudu v tomto rozsahu bylo zasaženo do jeho práv.

13. Ve zbývajícím rozsahu (promítnutém ve druhém výroku usnesení odvolacího soudu) usnesení insolvenčního soudu nevybočuje z mezí dohlédací činnosti insolvenčního soudu, takže v této části odvolání není přípustné (§ 91 insolvenčního zákona).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

14. Proti prvnímu (měnícímu) výroku usnesení odvolacího soudu podala insolvenční správkyň dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, konkrétně otázek:

[1] Je insolvenční soud oprávněn uložit insolvenčnímu správci v rámci dohlédací činnosti dle § 11 insolvenčního zákona pokyn, aby zajištěnému věřiteli, který podle pravomocného rozhodnutí trestního soudu nabyt pohledávku (včetně pořadí) trestným činem, nevydával výtěžek zpeněžení dle předchozího usnesení o vydání výtěžku zpeněžení zajištění?

[2] Je případná absence takového pokynu insolvenčního soudu v dohlédací činnosti vůči insolvenčnímu správci v souladu se základními zásadami insolvenčního řízení?

15. Dovolatelka namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí v prvním výroku zrušil.

16. V mezích uplatněného dovolacího důvodu argumentuje dovolatelka ve prospěch názoru, že pokyn insolvenčního soudu byl v souladu se základními zásadami insolvenčního řízení i s ustanovením § 11 insolvenčního zákona.

III.

Přípustnost dovolání

17. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

18. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřených právních otázek jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

19. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají; Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

20. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

21. S přihlédnutím k tomu, že rozhodnutí o úpadku dlužníka bylo vydáno (již) 27. 7. 2012, jakož i s přihlédnutím k článku II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se pro poměry daného insolvenčního řízení uplatní i v době od 1. 6. 2019 insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019.

22. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 5. 2019) a občanského soudního řádu (ve znění, jež nedoznalo změn od rozhodnutí o úpadku dlužníka):

§ 5 (insolvenčního zákona)
Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách:

a/ insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů;

b/ věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti;

c/ nestanoví-li tento zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce;

d/ věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.

§ 7 (insolvenčního zákona)
Použití občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních

Nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

§ 10 (insolvenčního zákona)
Insolvenční soud

Insolvenční soud v insolvenčním řízení

a/ vydává rozhodnutí, jejichž vydání zákon ukládá nebo předpokládá,

b/ průběžně vykonává dohled nad postupem a činností ostatních procesních subjektů a rozhoduje o záležitostech s tím souvisejících (dále jen „dohledací činnost“).

§ 11 (insolvenčního zákona)

(1) Při výkonu dohlédací činnosti insolvenční soud rozhoduje o záležitostech, které se týkají průběhu insolvenčního řízení, činí opatření potřebná k zajištění jeho účelu a ukládá povinnosti, týkající se činnosti jednotlivých subjektů řízení.

(2) Insolvenční soud je oprávněn vyžadovat od insolvenčního správce zprávy a vysvětlení o jeho postupu, nahlízet do jeho účtů a konat potřebná šetření. Je oprávněn dávat insolvenčnímu správci pokyny a uložit mu, aby si vyžádal k určitým otázkám stanovisko věřitelského výboru.

§ 91 (insolvenčního zákona)

Proti rozhodnutím, která insolvenční soud učinil při výkonu dohlédací činnosti včetně předběžných opatření, není odvolání přípustné, pokud zákon nestanoví jinak.

§ 186 (insolvenčního zákona)

(1) Jestliže pohledávka přihlášeného věřitele byla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena nebo zanikla jiným způsobem a přihlášený věřitel nevzal přihlášku bez zbytečného odkladu zpět, insolvenční soud jeho účast v insolvenčním řízení ukončí rozhodnutím, které se doručuje zvlášť přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci. Proti tomuto rozhodnutí, které musí být odůvodněno, nejsou opravné prostředky přípustné; v odůvodnění však insolvenční soud vždy uvede důvod zániku pohledávky.

(2) Přihlášený věřitel, který tvrdí, že jeho pohledávka nebyla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena ani nezanikla jiným způsobem, se může žalobou podanou u insolvenčního soudu domáhat určení, že jeho pohledávka nadále trvá. Žaloba musí být podána proti insolvenčnímu správci, a to ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy přihlášenému věřiteli bylo doručeno rozhodnutí podle odstavce 1. Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty soudu. Nebyla-li žaloba včas podána, platí, že pohledávka přihlášeného věřitele zanikla způsobem uvedeným v rozhodnutí podle odstavce 1. Totéž platí, jestliže insolvenční soud žalobu zamítne, odmítne ji nebo řízení o ní zastaví. Právní mocí rozhodnutí, kterým insolvenční soud žalobě vyhoví, se účast přihlášeného věřitele v insolvenčním řízení obnovuje. Žaloba se projednává jako incidenční spor.

§ 201 (insolvenčního zákona)

(1) Pohledávka je zjištěna

a/ jestliže ji nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů,

(...)

§ 298 (insolvenčního zákona)

(1) Zajištění věřitelé mají právo, aby jejich pohledávka byla uspokojena z výtěžku zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla zajištěna.

(2) Výtěžek zpeněžení po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením podle odstavce 4, nestanoví-li insolvenční soud jinak, a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce a částky připadající na uspokojení osoby podle odstavce 8 vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli.

(3) Proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 mohou ostatní věřitelé a dlužník podat námitky do 7 dnů ode dne zveřejnění návrhu v insolvenčním rejstříku; k později podaným námitkám se nepřihlíží. K projednání včas podaných námitek nařídí insolvenční soud do 30 dnů jednání, při kterém rozhodne o tom, zda návrhu insolvenčního správce vyhová.

(...)

(7) Rozhodnutí o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 se doručuje zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci, zajištěnému věřiteli, jemuž má být výtěžek vydán, a věřitelům, kteří proti němu podali námitky; jen tyto osoby mohou proti rozhodnutí podat odvolání.

(...)

§ 2 (o. s. ř.)

V občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů a aby práv nebylo zneužíváno.

23. Dovolatelka položenými otázkami (a k nim připojenou argumentací) automaticky předjímá, že usnesení insolvenčního soudu ze dne 4. 5. 2021 bylo usnesením vydaným při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona). Pro účely posouzení dovoláním předestřených právních otázek se proto Nejvyšší soud zabýval nejprve prověřením tohoto předpokladu, jelikož jeho potvrzení (závěr, že šlo o usnesení vydané insolvenčním soudem při výkonu dohlédací činnosti) by vzhledem k ustanovení § 91 insolvenčního zákona bez dalšího předurčovalo výsledek dovolacího řízení.

24. Nejvyšší soud především připomíná, že usnesení, jímž insolvenční soud uděluje insolvenčnímu správci souhlas s vydáním určeného výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli, je rozhodnutím ve věci samé, když jeho prostřednictvím definitivně opouští majetkovou podstatu dlužníka část výtěžku zpeněžení majetkové podstaty (je takto „rozvržena“ zajištěnému věřiteli); srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2015, sen. zn. [29 NSČR 31/2013](#), uveřejněného pod číslem 95/2015 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 95/2015“). Účinky právní moci takového usnesení (v daném případě účinky právní moci usnesení insolvenčního soudu ze dne 12. 3. 2021) se projevují (v intencích § 159a o. s. ř. a § 167 odst. 2 o. s. ř.) tím, že je již nelze napadnout odvoláním jako řádným opravným prostředkem (formální právní moc) a dále závazností jeho výroku a jeho nezměnitelností (materiální právní moc); srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2011, sen. zn. [29 NSČR 29/2009](#), uveřejněné pod číslem 108/2011 Sb. rozh. obč. a (přímo pro poměry výkladu ustanovení § 298 insolvenčního zákona) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2020, sen. zn. [29 NSČR 43/2018](#), uveřejněné pod číslem 101/2020 Sb. rozh. obč.

25. Platí ovšem také, že usnesení, jímž insolvenční soud souhlasí s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli, nelze splnit (vykonat) jinak, než prostřednictvím insolvenčního správce (srov. i § 203 insolvenčního zákona). V poměrech dané věci řečené umocňuje, že dosud nepominuly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek dlužníka (takový

účinek nastal dne 9. 5. 2012 v 10.15 hodin, kdy insolvenční soud zveřejnil v insolvenčním rejstříku vyhlášku, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka), účinky spojené s rozhodnutím o úpadku dlužníka (takový účinek nastal dne 27. 7. 2012 v 12.58 hodin, kdy insolvenční soud zveřejnil ono rozhodnutí v insolvenčním rejstříku) a účinky spojené s usnesením o prohlášení konkursu na majetek dlužníka (takový účinek nastal dne 18. října 2012 v 9.21 hodin, kdy insolvenční soud zveřejnil v insolvenčním rejstříku usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka vydané téhož dne. Onen závěr plyne též z podoby bodu I. výroku usnesení insolvenčního soudu ze dne 12. 3. 2021, v němž insolvenční soud „vyslovuje souhlas“ k tomu, aby předmětnou částku (zajištěnému) věřiteli F „vydala“ dovolatelka.

26. V usnesení ze dne 28. 7. 2016, sen. zn. [29 NSČR 118/2016](#), uveřejněném pod číslem 134/2017 Sb. rozh. obč., se Nejvyšší soud pro poměry upravené insolvenčním zákonem přihlásil k závěrům, které pro konkursní poměry upravené zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), formuloval k povaze rozvrhového usnesení např. již v usnesení ze dne 27. 11. 2001, sp. zn. [29 Cdo 2780/2000](#), uveřejněném pod číslem 39/2002 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 39/2002“). I v poměrech insolvenčního řízení, v němž je dlužníkův úpadek řešen konkursem, tak platí, že podstata rozvrhu (ve smyslu rozvrhu konečného) spočívá v tom, že celkový výtěžek zpeněžení majetkové podstaty se rozdělí mezi (insolvenční) věřitele podle pravidel stanovených v § 306 a § 307 insolvenčního zákona. Děje se tak usnesením, které zákon nazývá rozvrhovým usnesením; tímto usnesením se tudíž rozvrh nenařizuje, ale provádí. Samotné rozvrhové usnesení pak [stejně jako v poměrech upravených zákonem o konkursu a vyrovnání (srov. opět [R 39/2002](#))] není exekucním titulem. Obdobnou povahu (jako rozvrhové usnesení) má usnesení, jímž insolvenční soud uděluje souhlas s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli; jím se část výtěžku zpeněžení majetkové podstaty „rozvrhuje“ zajištěnému věřiteli (srov. opět [R 95/2015](#)). Také toto usnesení není ve smyslu výše řečeného exekucním titulem. Jeho podstatou je svolení insolvenčního soudu k tomu, aby insolvenční správce konal (určený výtěžek zpeněžení zajištění rozvrhl) způsobem předjímaným ustanovením § 298 insolvenčního zákona. Přitom jde o usnesení, jehož vydání zákon předpokládá (§ 10 písm. a/ insolvenčního zákona).

27. Nejde-li o rozhodnutí, jejichž vydání zákon v průběhu insolvenčního řízení „ukládá“ nebo (lhostejno zda mlčky nebo výslovně) „předpokládá“ (§ 10 písm. a/ insolvenčního zákona), včetně těch, u kterých onen „předpoklad“ plyne (za použití § 7 insolvenčního zákona) z ustanovení občanského soudního řádu týkajících se sporného řízení (a není-li to možné, z ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních), pak ve zbývajícím rozsahu nemůže jít o jiná (další) „rozhodnutí“ nebo „opatření“, než jsou ta, jejichž prostřednictvím insolvenční soud vykonává dohlédací činnost (§ 10 písm. b/ insolvenčního zákona) tím, že rozhoduje o záležitostech, které se týkají průběhu insolvenčního řízení, činí opatření potřebná k zajištění jeho účelu a ukládá povinnosti, týkající se činnosti jednotlivých subjektů řízení (§ 11 odst. 1 insolvenčního zákona), včetně toho, že je oprávněn dávat insolvenčnímu správci pokyny a uložit mu, aby si vyžádal k určitým otázkám stanovisko věřitelského výboru (§ 11 odst. 2 insolvenčního zákona). Dohlédací činnost soudu se netýká jen procedurální části insolvenčního řízení; zaměřuje se též k dohledu nad tím, zda některý z (dalších) procesních subjektů nepřekračuje meze svých oprávnění, anebo zda jinak nedochází k porušení zákona; srov. v literatuře (k obdobně formulovanému ustanovení § 12 ZKV ve znění účinném do 30. 4. 2000) např. dílo Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. 3. vydání. Praha, C. H. Beck 1998 (dále jen „Zoulík“), str. 82.

28. „Rozhodnutí“, „opatření“ a „pokyny“, které insolvenční soud vydává, činí nebo udílí „při výkonu dohlédací činnosti“, mohou být zatížena chybami (nesprávnostmi) stejně jako rozhodnutí, jejichž vydání zákon v průběhu insolvenčního řízení „ukládá“ nebo „předpokládá“. Důvod, pro který proti takovému „rozhodnutí“, „opatření“ nebo „pokynu“ [jež insolvenční soud vydává (v souladu s § 88 odst. 1 insolvenčního zákona) formou usnesení] není zásadně (pokud zákon nestanoví jinak) odvolání

přípustné (§ 91 insolvenčního zákona), tkví v tom, že zásadně (typově) mají povahu usnesení, jimiž se upravuje vedení řízení, leč v některých případech by povaha vydaného „usnesení“ mohla být z pohledu ustanovení § 201 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. sporná (srov. opět obdobně Zoulík, str. 82). Dalším důvodem pro (pravidelné) vyloučení přípustnosti odvolání tu je okolnost, že „rozhodnutí“, „opatření“ nebo „pokyn“ insolvenčního soudu při výkonu dohlédací činnosti zpravidla dříve nebo později vyústí (stejně jako usnesení, jímž se upravuje vedení řízení) ve vydání „rozhodnutí“ (opět formou usnesení), jehož vydání zákon v průběhu insolvenčního řízení „ukládá“ nebo „předpokládá“ (a správnost rozhodnutí vydaného předtím v rámci dohlédací činnosti se zásadně prověřuje prostřednictvím opravného prostředku směřujícího proti rozhodnutí, jehož vydání zákon v průběhu insolvenčního řízení „ukládá“ nebo „předpokládá“). „Rozhodnutí“, „opatření“ nebo „pokyn“ insolvenčního soudu vydané při výkonu dohlédací činnosti neztrácí svou povahu jen proto, že je nesprávné; jeho povahu nelze poměřovat tím, zda bylo vydáno „správně“, ani tím, že (nebo jak výrazně) případně omezilo konkrétní procesní subjekt nebo subjekty (jde o jeden z účinků, který takové usnesení podle ustanovení § 11 insolvenčního zákona může mít).

29. Z výše řečeného plyne, že je-li součástí výrokové části usnesení, jímž insolvenční soud uděluje insolvenčnímu správci souhlas s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli, také stanovení lhůty, ve které má insolvenční správce vydat zajištěnému věřiteli výtěžek zpeněžení zajištění [jako tomu bylo (podle skutkových reálií) např. ve věci Nejvyššího soudu sen. zn. [29 NSČR 55/2018](#), na kterou odkazoval odvolací soud], má příslušná část výroku povahu pokynu uděleného insolvenčním soudem insolvenčnímu správci při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona). Tam, kde insolvenční soud v takovém usnesení nestanovil lhůtu, ve které má insolvenční správce vydat výtěžek zpeněžení předmětu zajištění (jako v této věci), tak může učinit (za účelem nápravy případného prodlení insolvenčního správce) i samostatným usnesením vydaným kdykoli později; i v takovém případě jde o pokyn, který insolvenční soud uděluje insolvenčnímu správci v rámci své dohlédací činnosti (§ 11 insolvenčního zákona). Má-li povahu rozhodnutí vydaného při výkonu dohlédací činnosti ta část (výroku) usnesení, kterou insolvenční soud udílí insolvenčnímu správci pokyn, aby výtěžek zpeněžení předmětu zajištění vydal zajištěnému věřiteli v určité lhůtě, pak stejnou povahu musí mít (má) usnesení, jímž insolvenční soud takový pokyn změní nebo zruší [včetně usnesení, jímž insolvenční soud udělí insolvenčnímu správci pokyn, aby odsouhlasenou částku „prozatím“ (bez jeho dalšího pokynu) nevydával]. Takový pokyn nic nemění na tom, že pravomocné usnesení, jímž insolvenční soud souhlasil s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, založilo právo zajištěného věřitele, aby mu onen výtěžek zpeněžení předmětu zajištění byl vyplacen nejpozději před rozvrhem (srov. § 305 odst. 1 insolvenčního zákona).

30. K tomu lze dodat, že v těch případech, kdy pohledávka byla zjištěna podle § 201 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona, jelikož ji při přezkumném jednání nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů, nelze ohledně skutečností, rozhodnutí nebo důkazů, které osoba nadaná popěrným právem nemohla bez své viny použít při přezkoumání zajištěné pohledávky, uplatnit na insolvenční řízení (nebo jen na některou z jeho fází) institut obnovy řízení (srov. § 96 odst. 1 insolvenčního zákona). Možnost reagovat po zjištění zajištěné pohledávky na nové skutečnosti, s nimiž je spojen zánik přihlášené pohledávky (např. započtením), nebo s nimiž je spojena ztráta věcné legitimace přihlášeného věřitele k dalšímu uplatňování (vymáhání) přihlášené pohledávky (např. nastala-li skutečnost, na základě níž se věřitelem této pohledávky stala jiná osoba, která se ale nestala namísto původního věřitele účastníkem insolvenčního řízení), upravuje ustanovení § 186 insolvenčního zákona; srov. shodně důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2021, sen. zn. [29 NSČR 91/2019](#) uveřejněného v časopise Vybraná judikatura, číslo 10, ročníku 2022, pod číslem 85 (podanou ústavní stížnost odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 25. 1. 2022, sp. zn. [I. ÚS 3453/21](#)) nebo důvody (odstavec 24.) rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2022, sen. zn. [29 ICdo 7/2020](#), uveřejněného pod číslem 9/2023 Sb. rozh. obč. Závěr, že prostřednictvím ustanovení § 186 insolvenčního zákona upravuje insolvenční zákon mechanismus, jehož prostřednictvím lze ukončit

účast dlužníkov věřitele v insolvenčním řízení v případě, že po svém zjištění pohledávka přihlášeného věřitele „byla uspokojena“ (např. tím, že ji v průběhu insolvenčního řízení vedeného na majetek ručitele uhradil osobní dlužník), nebo „zanikla jiným způsobem“, formuloval Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 28. 11. 2013, sen. zn. [29 NSČR 63/2011](#), uveřejněném pod číslem 34/2014 Sb. rozh. obč.; k obraně dotčeného přihlášeného věřitele proti takovému postupu srov. ustanovení § 186 odst. 2 insolvenčního zákona.

31. Možnost insolvenčního soudu ukončit postupem podle § 186 odst. 1 insolvenčního zákona účast přihlášeného věřitele v insolvenčním řízení na základě zjištění, že pohledávka přihlášeného věřitele byla v průběhu insolvenčního řízení „uspokojena“, nebo „zanikla jiným způsobem“, není vyloučena ani v případě, že jde o pohledávku zajištěného věřitele, na kterou mělo být podle (již) pravomocného usnesení insolvenčního soudu o vydání výtěžku zpeněžení zajištění takovému věřiteli plněno z majetkové podstaty dlužníka a která po vydání takového usnesení (respektive po jeho právní moci) byla „uspokojena“ z jiného zdroje (např. plněním ručitele nebo dlužníkovu spoludlužníka) nebo „zanikla jiným způsobem“ [např. započtením nebo tak, že (nově) nastala skutečnost, na základě níž se věřitelem této pohledávky stala jiná osoba, která se ale nestala namísto původního zajištěného věřitele účastníkem insolvenčního řízení)].

32. Obecně též platí, že i tam, kde věřiteli již bylo právo přiznáno pravomocným soudním rozhodnutím, lze „výjimečně“ (a toto slovo je zapotřebí zdůraznit) odepřít věřiteli jeho zákonem předvídané vymožení (výkon), jsou-li dány takové okolnosti, pro které by takový výkon mohl založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), a došlo by jím k popření základních principů právního státu a ke „zcela zjevné“ (a toto slovní spojení je opět zapotřebí zdůraznit) nespravedlnosti. Srov. v poměrech výkonu rozhodnutí nebo exekuce ve vazbě na úpravu obsaženou v § 268 odst. 1 písm. h/ o. s. ř. např. důvody nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. [Pl. ÚS 9/15](#), uveřejněného pod číslem 138/2017 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu.

33. Stejnou otázku (Lze věřiteli odepřít již přiznané plnění?) si lze položit i v poměrech insolvenčního řízení; pro ně lze tuto otázku upravit do podoby: „Lze věřiteli odepřít plnění na zjištěnou pohledávku?“, respektive (pro poměry této věci) do podoby: „Lze zajištěnému věřiteli odepřít plnění na zjištěnou pohledávku, jde-li o plnění, jehož vydání zajištěnému věřiteli již insolvenční soud odsouhlasil pravomocným usnesením vydaným podle § 298 insolvenčního zákona?“.

34. V odpověď na otázky formulované v předchozím odstavci lze pro poměry insolvenčního řízení rovněž uzavřít, že i tam, kde pohledávka věřitele byla v insolvenčním řízení zjištěna podle § 201 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona (jelikož ji při přezkumném jednání nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů), jakož i tam, kde (zajištěnému) věřiteli insolvenční soud následně (již) odsouhlasil plnění na takto zjištěnou pohledávku pravomocným usnesením vydaným podle § 298 insolvenčního zákona, nelze vyloučit, že věřiteli bude výjimečně odepřeno plnění na jeho pohledávku, jestliže v insolvenčním řízení po zjištění pohledávky a po odsouhlasení plnění na takto zjištěnou pohledávku pravomocným usnesením vydaným podle § 298 insolvenčního zákona nově nastaly nebo nově vyšly najevo takové skutečnosti, pro které by plnění na pohledávku mohlo založit kolizi se základními zásadami insolvenčního řízení (§ 5 insolvenčního zákona), potažmo s dalšími procesními zásadami (srov. i § 2 o. s. ř.), a došlo by jím k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti.

35. Též s přihlédnutím ke stadiu insolvenčního řízení, v němž vyvstala potřeba takovou otázku řešit, se pro takový (zcela výjimečný) zásah do již nabytých práv (zajištěného) věřitele zpravidla (zásadně) nabízí využití těch postupů, jež má insolvenční soud k dispozici, má-li za to, že nastala nová skutečnost, se kterou je spojen zánik přihlášené pohledávky, nebo nová skutečnost, se kterou je spojena ztráta věcné legitimity přihlášeného věřitele k dalšímu uplatňování (vymáhání) přihlášené

pohledávky (srov. odstavce 30. a 31. shora). Dotčenému věřiteli se takovým postupem v zájmu zachování zásady rovnosti účastníků (principu „rovnosti zbraní“), současně otevírá možnost prokázat, že nenastaly ony výjimečné okolnosti, jež jej zbavují (pravomocně přiznaného) práva na výplatu plnění odpovídajícího zjištěné pohledávce.

36. Jinak řečeno, má-li insolvenční soud za to, že po zjištění pohledávky zajištěného věřitele postupem podle § 201 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona a poté, co pravomocným usnesením odsouhlasil vydání výtěžku zpeněžení předmětu zajištění takovému věřiteli, nově nastaly nebo nově vyšly najevo takové skutečnosti, pro které by plnění na pohledávku mohlo založit kolizi se základními zásadami insolvenčního řízení (potažmo s dalšími procesními zásadami), a došlo by jím k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti, může ukončit účast zajištěného věřitele v insolvenčním řízení rozhodnutím vydaným podle § 186 odst. 1 insolvenčního zákona. Učiní-li tak, pak v odůvodnění takového rozhodnutí uvede důvod, pro který na pohledávku nelze plnit (uvede nově nastalou skutečnost nebo nově najevo vyšlou skutečnost a vysvětlí, proč jde o skutečnost, pro kterou by plnění na pohledávku mohlo založit kolizi se základními zásadami insolvenčního řízení, potažmo s dalšími procesními zásadami, a pro kterou by tímto plněním došlo k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti).

37. Zajištěný věřitel, který tvrdí, že skutečnost, pro kterou mu insolvenční soud odepřel plnění na zjištěnou pohledávku, nenastala „vůbec“, nenastala „nově“ nebo nevyšla najevo „nově“, případně tvrdí, že nejde o skutečnost, pro kterou by plnění na pohledávku mohlo založit kolizi se základními zásadami insolvenčního řízení (potažmo s dalšími procesními zásadami), a pro kterou by tímto plněním došlo k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti, se může žalobou podanou podle § 186 odst. 2 insolvenčního zákona u insolvenčního soudu v tam určené lhůtě domáhat proti insolvenčnímu správci určení, že mu právo na plnění náleží (že důvod pro odepření plnění nebyl dán). Nebude-li žaloba včas podána, bude platit, že zajištěnému věřiteli nenáleží plnění na pohledávku v insolvenčním řízení. Totéž bude platit, jestliže insolvenční soud žalobu zamítne, odmítne ji nebo řízení o ní zastaví. Právní mocí rozhodnutí, kterým insolvenční soud žalobě vyhoví, se účast přihlášeného věřitele v insolvenčním řízení obnoví. I taková žaloba se projedná jako incidenční spor.

38. Výše podaným výkladem nejsou nikterak dotčeny závěry, jež Nejvyšší soud formuloval k významu probíhajícího trestního řízení pro možnost upokojení věřitele např. v usnesení ze dne 29. 8. 2013, sen. zn. [29 NSČR 67/2013](#), uveřejněném pod číslem 12/2014 Sb. rozh. obč.

39. Té části výroku usnesení ze dne 4. 5. 2021, kterou insolvenční soud dává insolvenční správce pokyn k soupisu „částky 2.591.581,52 Kč“ do majetkové podstaty a k tomu, aby tuto částku nevydávala věřiteli F bez výslovného pokynu insolvenčního soudu, lze vytknout značnou míru formulační nepřesnosti. Kdyby skutečně mělo jít o pokyn k soupisu označeného „majetku“ do majetkové podstaty dlužníka, pak by se zřetelem k ustanovení § 217 odst. 1 větě třetí insolvenčního zákona nebyly namíste žádné pochyby o tom, že jde o pokyn vydaný v rámci dohlédací činnosti insolvenčního soudu. Ve skutečnosti ale nejde o pokyn k soupisu „majetku“, nýbrž o pokyn k soupisu „dluhu“. Platí, že každý procesní úkon je nutno posuzovat podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednajícího je skutečný souhlas. Srov. odstavec 53. stanoviska pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. [Plsn 1/2015](#), uveřejněného pod číslem 1/2017 Sb. rozh. st., důvody usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. [31 Cdo 2847/2011](#), uveřejněného pod číslem 72/2012 Sb. rozh. obč., a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. [29 Odo 649/2001](#), uveřejněné pod číslem 11/2006 Sb. rozh. obč. Podstata toho, co insolvenční soud navenek vyjádřil (projevil) dotčenou částí výroku předmětného usnesení, tkví právě v tom, aby insolvenční správce odsouhlasenou částku „prozatím“ (bez dalšího pokynu insolvenčního soudu) nevydávala (nevyplácela) věřiteli F, což vystihuje (jak rozebráno shora v odstavcích 27. až 29.) povahu pokynu

insolvenčního soudu vydaného při výkonu dohlédací činnosti. Právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž v dotčeném ohledu není správné.

40. Odvolací soud potud rozhodl nesprávně (o usnesení vydané v rámci dohlédací činnosti insolvenčního soudu šlo i v dovoláním napadené části usnesení odvolacího soudu), přičemž dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout (§ 243d odst. 1 písm. b/ o. s. ř.). Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), změnil usnesení odvolacího soudu v dovoláním napadené části v tom duchu, že odvolání se i potud odmítá (jelikož jeho přípustnost vylučuje ustanovení § 91 insolvenčního zákona).